

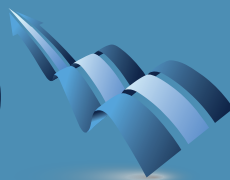
מדד מדיניות-החוץ הישראלית לשנת 2014

ממצאי סקר מכון מיתווים

נובמבר 2014

מיתווים
המכון הישראלי למדיניות-חוץ אזורית

מדד מדיניות-החוץ הישראלית לשנת 2014

ממצאי סקר מכון מיתווים

סקר דעת הקהל השנתי של מיתווים - המכון הישראלי למדיניות-חוץ אזורית בנושא מדיניות-החוץ הישראלית נערך ב-11-9 בספטמבר 2014 על-ידי מכון רפי סמית, ובשיתוף קרן פרידריך אברט. הסקר בוצע בקרב 500 איש/ה כמדגם מייצג של האוכלוסייה הבוגרת (מגזר יהודי וערבי, גילאי 18 ומעלה), עם טעות דגימה של 4.5%.

ממצאי הסקר העיקריים הם:

הציבור בישראל אינו שבע רצון ממעמדה של ישראל בעולם, וחושב שחלה הרעה במעמד זה בעקבות מבצע "צוק איתן";

בראש סדר העדיפויות של הציבור בתחום מדיניות-החוץ עומדים היחסים עם ארצות הברית, תהליך השלום, ההסברה, והיחסים עם המדינות המתונות במזרח התיכון;

הציבור חושב ששיפור יחסי החוץ מותנה בהתקדמות בתהליך השלום ושיתוף פעולה אזורי עם מדינות המזרח התיכון הוא אפשרי;

ארצות הברית נתפסת כמדינה החשובה לישראל בעולם, אך היחסים עמה טעונים שיפור; רוסיה וגרמניה הן הבאות בתור, ומצרים היא החשובה לישראל באזור;

הישראלים חלוקים בדעתם לאן ישראל שייכת - לאירופה, למזרח התיכון, או גם וגם - והם אינם מודעים להצעה האירופית לשדרוג משמעותי ביחסים עם ישראל לאחר השלום;

ציפי לבני, ואחריה יצחק הרצוג, נתפסים כמתאימים ביותר לתפקיד שר החוץ.

מסמך זה כולל את:

1. פירוט ממצאי הסקר, בחלוקה לארבעה תחומים: מעמד ישראל בעולם; התנהלות מדיניות-החוץ; סדרי עדיפויות ויחסים בי-לטרاليים; שיתוף פעולה אזורי ושייכות אזורית.
2. דברי פרשנות לממצאים מאת מומחים ממכון מיתווים.
3. דברי תגובה לממצאים מאת חברי כנסת ואנשי משרד החוץ לשעבר.

משתני הרקע של המדגם

לאום	
יהודים	85%
ערבים	15%

גיל	
18-29	22%
30-49	39%
+50	39%

השקפת עולם פוליטית	מגזר יהודי
ימין מאוד + ימין	30%
מרכז נוטה ימין	26%
מרכז	22%
מרכז נוטה שמאל	12%
שמאל + מאוד שמאל	10%

רמת דתיות	מגזר יהודי
גוש דתי	22%
מסורתי דתי	15%
מסורתי לא דתי	12%
חילוני	51%

א. מעמד ישראל בעולם

1. באופן כללי, מה התחושה שלך לגבי מצבה של ישראל בעולם כיום?

סה"כ		
35%	8%	1 - גרוע
	7%	2
	10%	3
	10%	4
29%	23%	5
	13%	6
	16%	7
13%	9%	8
	1%	9
	3%	10 - טוב מאוד
5.12		הציון הממוצע
98%		האחוז שהביעו דעה

ערבים	יהודים	סה"כ	
34%	35%	35%	לא טוב (ציון 1-4)
13%	24%	23%	בינוני (5)
24%	29%	29%	סביר (6-7)
29%	12%	13%	טוב (8-10)
5.72	5.06	5.12	הציון הממוצע

2. האם את/ה מסכים/ה לדעה ש"שיפור יחסי החוץ של ישראל בעולם תלוי בהתקדמות בתהליך השלום"?

ערבים	יהודים	סה"כ	
83%	59%	61%	מאוד + די מסכים/ה
13%	39%	37%	לא כל כך + לא מסכים/ה
4%	2%	2%	לא הביעו דעה

3. נכון להיום, כיצד היית מעריך/ה את השפעתו של מבצע "צוק איתן" על מעמדה של ישראל בעולם?

ערבים	יהודים	סה"כ	
17%	24%	24%	בעקבות "צוק איתן" מעמדה של ישראל בעולם השתפר
56%	43%	45%	חלה הרעה במעמדה של ישראל בעולם
13%	28%	26%	לא הייתה השפעה
14%	5%	5%	לא הביעו דעה

ב. התנהלות מדיניות-החוץ

1. שר החוץ האמריקאי לשעבר, הנרי קיסינג'ר, אמר פעם ש"לישראל אין מדיניות-חוץ, רק מדיניות פנים", כלומר, ששיקולי פוליטיקה פנימית מכתיבים את מדיניות-החוץ. באיזו מידה את/ה מסכים/ה לקביעה זו?

ערבים	יהודים	סה"כ	
60%	67%	67%	מאוד + די מסכים/ה
26%	29%	28%	לא כל כך + לא מסכים/ה
14%	4%	5%	לא הביעו דעה

2. באיזו מידה את/ה מרוצה מתפקוד הממשלה בתחום מדיניות-החוץ?

סה"כ	
34%	1 - כלל לא מרוצה
	2
	3
	4
	5
30%	6
	7
	8
20%	9
	10 - מאוד מרוצה
5.29	הציון הממוצע
97%	האחוז שהביעו דעה

ערבים	יהודים	סה"כ	
46%	33%	34%	לא מרוצה (ציון 1-4)
13%	17%	16%	בינוני (5)
17%	31%	30%	סביר (6-7)
24%	19%	20%	מרוצה (8-10)
4.94	5.32	5.12	הציון הממוצע

3. על פי הגדרת התפקיד שלו, משרד החוץ אמור להיות מופקד על גיבוש מדיניות-החוץ של ממשלת ישראל, על ביצועה והסברתה. באיזו מידה את/ה מרוצה מהאופן שבו משרד החוץ ממלא כיום את ייעודו?

סה"כ	
41%	15% 1 - כלל לא מרוצה
	7% 2
	9% 3
	10% 4
20%	5
27%	13% 6
	14% 7
12%	7% 8
	2% 9
	3% 10 - מאוד מרוצה
4.80	הציון הממוצע
95%	האחוז שהביעו דעה

ערבים	יהודים	סה"כ	
42%	39%	41%	לא מרוצה (ציון 1-4)
10%	22%	20%	בינוני (5)
31%	27%	27%	סביר (6-7)
17%	12%	12%	מרוצה (8-10)
5.02	4.78	4.80	הציון הממוצע

4. מי לדעתך צריך להוביל תהליכי משא ומתן מדיניים בין ישראל לשכנותיה, אנשי משרד החוץ או נציגי מערכת הביטחון?

ערבים	יהודים	סה"כ	
44%	48%	48%	אנשי משרד החוץ
24%	26%	26%	נציגי מערכת הביטחון
9%	19%	18%	גם וגם
23%	7%	8%	לא הביעו דעה

5. מי מבין האישים הבאים מתאים לדעתך במידה הרבה ביותר לכהן כשר החוץ?

ערבים	יהודים	סה"כ	
31%	27%	27%	ציפי לבני
24%	19%	19%	יצחק הרצוג
4%	17%	16%	אביגדור ליברמן
19%	12%	13%	יאיר לפיד
2%	13%	12%	נפתלי בנט
20%	12%	13%	אף אחד + לא הביעו דעה

השוואה בין ההערכות

ערבים	יהודים	סה"כ	
5.72	5.06	5.12	מצבה של ישראל בעולם
4.94	5.32	5.29	שביעות הרצון ממדיניות-החוץ
5.02	4.78	4.80	שביעות הרצון מתפקוד משרד החוץ

ג. סדרי עדיפויות ויחסים בי-לטרליים

1. איזה מבין הנושאים הבאים בתחום מדיניות-החוץ של מדינת ישראל צריך לדעתך לקדם בעדיפות הראשונה בחצי השנה הקרובה? (הנתונים מסתכם ביותר מ-100% מאחר שניתנה אפשרות לציין שתי תשובות)

ערבים	יהודים	סה"כ	
19%	38%	36%	היחסים עם ארצות הברית
71%	30%	34%	תהליך השלום הישראלי-פלסטיני
19%	34%	32%	הסברה באופן כללי
27%	21%	22%	קשרים עם מדינות מתונות במזרח התיכון
14%	17%	16%	היחסים עם האיחוד האירופי
4%	13%	12%	הטיפול בגרעין האירני
7%	9%	9%	היחסים עם מדינות מזרח אסיה
2%	6%	6%	היחסים עם רוסיה
0%	1%	1%	אחר
4%	3%	3%	לא הביעו דעה

2. מיהן לדעתך שלוש המדינות בעולם שמערכת היחסים איתן היא הכי חשובה למדינת ישראל כיום? (ניתנה אפשרות לציין עד שלוש תשובות)

ארצות הברית	סה"כ	יהודים	ערבים
95%	97%	80%	
33%	34%	23%	
32%	34%	9%	
27%	27%	24%	
27%	25%	49%	
20%	21%	8%	
16%	17%	10%	
4%	4%	2%	
4%	3%	18%	
3%	3%	4%	
2%	2%	2%	
2%	2%	0%	
2%	2%	2%	
5%	4%	14%	
2%	2%	7%	

* התשובות האחרות שניתנו כללו את קטאר, ערב הסעודית, מדינות ערב באופן כללי, איראן, והאיחוד האירופי.

3. כיצד את/ה מעריך/ה את מצבם של יחסי ישראל-ארצות הברית כיום?

סה"כ	1 - גרועים
17%	2%
	1%
	6%
	8%
20%	5
39%	18%
	21%
	18%
24%	3%
	3%
6.09	10 - מאוד טובים
99%	הציון הממוצע
	האחוז שהביעו דעה

ארצות הברית	סה"כ	יהודים	ערבים
17%	17%	9%	
20%	20%	22%	
39%	42%	25%	
24%	21%	44%	
6.09	6.02	6.76	

ד. שיתוף פעולה אזורי ושייכות אזורית

1. האם את/ה מאמין/ה או לא מאמין/ה ששיתוף פעולה אזורי בין ישראל לבין מדינות המזרח התיכון הוא אפשרי?

ערבים	יהודים	סה"כ	
85%	67%	69%	מאמין/ה שזה אפשרי
15%	29%	28%	לא מאמין/ה שזה אפשרי
0%	4%	3%	לא הביעו דעה

2. האם ישראל צריכה או לא צריכה לקיים משא ומתן ושיתוף פעולה עם הממשלה הפלסטינית החדשה, שנהנית מתמיכת פת"ח וחמאס?

ערבים	יהודים	סה"כ	
64%	43%	45%	צריכה לקיים משא ומתן
31%	52%	50%	לא צריכה לקיים משא ומתן
5%	5%	5%	לא הביעו דעה

3. האם לדעתך ישראל שייכת יותר למזרח התיכון, יותר לאירופה, למזרח התיכון ולאירופה באותה מידה, או לא למזרח התיכון ולא לאירופה?

ערבים	יהודים	סה"כ	
15%	29%	28%	יותר למזרח התיכון
34%	24%	25%	יותר לאירופה
24%	28%	28%	למזרח התיכון ולאירופה באותה מידה
20%	16%	16%	לא למזרח התיכון ולא לאירופה
7%	3%	3%	לא הביעו דעה

4. לפני מספר חודשים קיבל האיחוד האירופי החלטה להעניק לישראל ולפלסטינים חבילת סיוע כלכלי, פוליטי ובטחוני חסרת תקדים אם יחתמו על הסכם שלום. החבילה תכלול את שדרוג היחסים עם האיחוד האירופי לרמה של "שותפות מועדפת מיוחדת" - הדרג הגבוה ביותר לו זוכה מדינה שאינה חברה באיחוד האירופי. האם שמעת על ההצעה האירופית הזאת לישראל?

ערבים	יהודים	סה"כ	
10%	15%	14%	שמעתי
90%	85%	86%	לא שמעתי

דברי פרשנות לממצאים מאת מומחים ממכון מיתווים

ד"ר נמרוד גורן, ראש מכון מיתווים ומרצה באוניברסיטה העברית:

ממצאי הסקר מעידים כי בעוד רוב הציבור מגדיר עצמו כימני, בנושאי חוץ הוא נוטה לתמוך דווקא בעמדות הקרובות יותר לשמאל המדיני. הסקר מצביע על המרכזיות שמייחס הציבור לקידום תהליך השלום – כתנאי לשיפור יחסי החוץ של ישראל וכיעד מרכזי בפני עצמו. בנוסף, הממצאים לפיהם הציבור חושב ששיתוף פעולה אזורי הוא אפשרי ושמצרים היא אחת המדינות החשובות לישראל מצביעים על כך שקיים פוטנציאל לתמיכה ביוזמה אזרית לשלום. לעומת זאת, חוסר שביעות הרצון בציבור ממדיניות-החוץ הישראלית על מרכיביה השונים - מעמד ישראל בעולם, תפקוד הממשלה בתחום, יכולתו של משרד החוץ למלא את ייעודו, והתאמת שר החוץ לתפקידו - מעורר דאגה ומעיד כי דרוש שינוי יסודי במדיניות-החוץ הישראלית ובהתנהלות מערך החוץ. מכון מיתווים פועל לגבש ולקדם תפיסת מדיניות-חוץ חדשה, רב-אזורית ותומכת-שלום, שתאפשר לישראל התחלה חדשה במשפחת העמים, מיצוי פוטנציאל ושגשוג.

ד"ר עילי זלצמן, חבר ועד מנהל במכון מיתווים ומרצה בקלרמונט מק'קנה קולג', ארה"ב:

באופן מסורתי, משרד החוץ הודר מליבת תהליך קבלת ההחלטות בתחום מדיניות-החוץ הישראלית. משרד ראש הממשלה, הצבא ומערכת הביטחון הם אלה שממלאים את התפקיד הדומיננטי. משמעות הדבר היא שהמציאות המשתנה נבחנת בראייה צרה למדי, כמעט רק דרך נקודת המבט הביטחונית. אם בעבר, כאשר ישראל התמודדה בראש ובראשונה עם איומים צבאיים מסורתיים, הייתה זו תופעה לגיטימית, הרי שבשנים האחרונות המצב שונה. הזירה הצבאית הפכה קשורה עבותות בזירה המדינית-דיפלומטית וגם אירועים בעלי מאפיינים צבאיים מובהקים, כמו מבצע "צוק איתן", מייצרים מהלכים מדיניים חשובים. אין זה מפתיע, אם כן, שיש בציבור הישראלי רצון לראות את משרד החוץ ממלא תפקיד משמעותי יותר בעיצוב ובניהול מדיניות-החוץ הישראלית ואף להיות הגורם הממשלתי המוביל בהקשר זה, אפילו בהשוואה למערכת הביטחון.

הסקר מראה גם שבעיני רוב מוחלט של הציבור ארצות הברית היא המדינה החשובה ביותר עבור ישראל. ואולם, בה בעת, הממצאים גם מראים שרוב הציבור מבין שמערכת היחסים בין ירושלים לושינגטון איננה טובה. בהתחשב בתלות המדינית והביטחונית - ויש שיאמרו גם הכלכלית - של ישראל בתמיכה האמריקאית, חמש השנים האחרונות הן בבחינת שנים אבודות, שבהן ממשלת ישראל, ובעיקר ראש הממשלה בנימין נתניהו, לא השכילו לתרגם את המחויבות של ארצות הברית לקיומה ולביטחונה של ישראל לכדי מערכת יחסים חיובית לשני הצדדים. בתקופה של אתגרים ביטחוניים ומדיניים לא פשוטים, ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה לאבד את תמיכת וושינגטון ואת המעורבות האמריקאית באזור.

פרופ' אלי פודה, חבר ועד מנהל במכון מיתווים ומרצה באוניברסיטה העברית:

האחוזים הגבוהים בקרב האוכלוסייה היהודית והערבית כאחד שמאמינים כי שיתוף פעולה אזורי בין ישראל ושכנותיה הינו אפשרי הם מרשימים במיוחד לאור המבוי הסתום בין ישראל והפלסטינים בתהליך המדיני. ייתכן כי רבים מאמינים כי דווקא שיתוף פעולה אזורי יכול להוות מוצא אפשרי ממבוי סתום זה. הממצא מעיד גם על הבנה והפנמה בציבור של תהליכים במזרח התיכון שהביאו לשילוב אינטרסים בין ישראל ומדינות ערב ה'מתונות' (כגון מצרים, ירדן, ערב הסעודית, מדינות המפרץ ועוד). בנוסף, הוא מצביע על כך שהחברה הישראלית בשלה יותר מאשר בעבר לקבל את יוזמת השלום הערבית, אשר מציעה מטריה ערבית לקידום התהליך המדיני.

שייכותה האזורית של ישראל קשורה לשאלת זהותה. על פי ממצאי הסקר, מסתבר כי בקרב האוכלוסייה היהודית יש אמביוולנטיות רבה בנוגע למקומה של ישראל: הציבור חלוק בדעתו בשאלה האם ישראל שייכת יותר למזרח התיכון, יותר לאירופה, או גם לאירופה וגם למזרח התיכון. הממצאים מראים כי בקרב האוכלוסייה היהודית, 52% רואים את ישראל כחלק מאירופה, אך 57% אינם מתכחשים למקומה המזרח תיכוני, אם בצורה מלאה או חלקית. ממצאים אלה אינם עולים בקנה אחד עם החשיבות המועטה שמייחסים המשיבים לשחקניות אזוריות כמו הרשות הפלסטינית, ירדן ותורכיה. מצרים היא יוצאת דופן בהקשר זה, והחשיבות הרבה שמיוחסת לה בציבור יכולה להיות תולדה של התפקיד המרכזי שמילאה במהלך מבצע "צוק איתן". הממצאים מחזקים את הטענה כי שאלת מקומה האזורי של ישראל, שמלווה את ישראל משחר הקמתה, טרם נתבררה די צורכה, ושיש להגביר את המודעות הציבורית לגביה.

ד"ר אהוד ערן, חבר ועד מנהל במכון מיתווים ומרצה באוניברסיטת חיפה:

למרות שכרגע אין כל יוזמה מדינית בערוץ הישראלי-פלסטיני, הציבור עדיין מייחס לנושא חשיבות עליונה והוא מוגדר שני בחשיבותו בתחום מדיניות-החוץ, לאחר היחסים עם ארצות הברית. היות שנדבכים מרכזיים בברית הישראלית-אמריקנית תלויים בסיוע השליטה של ישראל בפלסטינים, או לכל הפחות בקיומו של תהליך מדיני עמו, ישנה היתכנות לתמיכה ציבורית בניסיון מחודש של ממשלת ישראל לנהל בצורה טובה יותר את היחסים עם הפלסטינים. זהו ממצא חשוב, בין היתר, כי הוא מנוגד לדימוי הכללי לפיו הציבור איבד עניין בתהליך המדיני. הממצא אמור לחזק את מאמציהם של גורמים בחברה האזרחית לנסח הסכמה ישראלית-פלסטינית בלתי-פורמלית בנושא הגבולות ובנושא ביטחון (ויתכן בנושאים אחרים) ואולי דרכה להציע אופק מדיני חלופי.

יואב שטרן, חבר צוות חשיבה במכון מיתווים ופרשן לענייני ערבים:

מהסקר של מכון מיתווים עולים מספר הבדלים משמעותיים בין עמדות האזרחים הערבים בישראל בנושא מדיניות-חוץ לבין עמדות האזרחים היהודים. הדבר המוחשי ביותר הוא שתהליך השלום הישראלי-פלסטיני נחוץ הרבה יותר לאזרחים הערבים מאשר ליהודים. הם תומכים בו כמעט ללא תנאי וסבורים כי קיומו הוא תנאי לשיפור מעמדה של ישראל בעולם, בניגוד ליהודים שמאמינים פחות במשא ומתן ובהשפעותיו החיוביות על מעמדה של ישראל. עם זאת, דומה שלאזרחים הערבים יש הערכת יתר, בהשוואה לאזרחים היהודים, בכל הנוגע לעוצמתה ומעמדה של מדינת ישראל בעולם, וביחס ליחסיה עם ארצות הברית: בשני המקרים האזרחים הערבים מעריכים כי מעמדה של ישראל טוב יותר מאשר איך שרואים זאת האזרחים היהודים. לגבי המרחב המקיף את ישראל, דומה שהאזרחים הערבים הרבה יותר "מחוברים" וקשובים, ואף רגישים, למערכת היחסים של המדינה שבה הם אזרחים לבין בני העם הערבי והעולם הערבי בכלל. כך, למשל, רוב גדול בקרב הנשאלים הערבים בסקר סבורים כי שיתוף פעולה אזורי, בין ישראל לבין מדינות המזרח התיכון, הוא אפשרי, הרבה יותר מאשר האזרחים היהודים. טוב יעשה הרוב היהודי בישראל אם ינסה להבין לעומק את עמדתם של האזרחים הערבים, משום שבעמדות אלה מפתח להבנת עמדות העמים הערבים האחרים במרחב.

דברי תגובה לממצאים מאת חברי כנסת ואנשי משרד החוץ לשעבר

ח"כ חיליק בר (מפלגת העבודה), יו"ר השדולה בכנסת לפתרון הסכסוך הישראלי-ערבי:

הסקר של מכון מיתווים מראה שהציבור הישראלי חושב שהמשך מדיניות-החוץ הנוכחית לא יביא לשיפור במצב ישראל בעולם. במקום לקדם את הנושאים שהציבור רואה כחשובים ביותר - קידום היחסים עם ארצות הברית וקידום תהליך השלום - הממשלה עושה את ההיפך. היא מסרבת לנהל משא ומתן עם הממשלה הפלסטינית החדשה, ויוצרת מתיחות ביחסים עם ארצות הברית. אחרי מבצע "צוק איתן" נפתחה בפני ישראל הזדמנות יוצאת דופן לשיתוף פעולה עם מדינות מתונות באזור, אבל ההזדמנות הזאת מתפספסת בלי קידום תהליך השלום. אסור להמשיך ולהתעלם מהתמריצים האזוריים לשלום שמציעים הליגה הערבית והאיחוד האירופי. ההצעות האלה יכולות לעזור לפרוץ דרך לשלום ולהשתלבות גדולה יותר של ישראל במזרח התיכון ובאירופה. לישראל מגיעה מדיניות-חוץ אחרת. הסקר של מכון מיתווים מראה שהציבור מבין זאת ודורש שינוי.

ח"כ ניצן הורוביץ (מרצ), יו"ר השדולה בכנסת לשיתוף פעולה אזורי:

מכון מיתווים מצביע על הפוטנציאל העצום וכן על התמיכה בקרב הציבור הישראלי בשיתוף פעולה אזורי, וזאת אל מול החידלון המדיני של ממשלת נתניהו-ליברמן. ישראל עומדת כיום בפני הזדמנות שכמותה לא הייתה מאז קום המדינה לקידום יוזמה מדינית עם כל הכוחות המתונים במזרח התיכון, אך הנהגתה בורחת מכל הסדר. נתניהו בוחר פעם אחר פעם לשמר את העימות, כפני שניכר היטב בתוצאות העגומות של מבצע "צוק איתן". הדבר נובע מכך שלראש הממשלה ולשותפיו הבכירים אין כל ראייה אסטרטגית, ואין שום מדיניות-חוץ - עוד עניין שבלט בממצאי הסקר. הקיבעון בעניין ההתנחלויות והסרבנות להתקדם בנושא הפלסטיני הן שורש הבעיה. את המחיר העיקרי על החידלון המדיני משלמים בראש ובראשונה אזרחי ישראל.

נאדיה חילו, חברת כנסת לשעבר וחוקרת אורחת במכון למחקרי ביטחון לאומי:

יש חשיבות רבה בכך שהסקר של מכון מיתוים כלל גם נשאלים ערבים, בניגוד לסקרים רבים שאינם כוללים ערבים במדגם. יש בכך מסר חשוב להיותם אזרחים שאמורים להיות שווים זכויות, ומשולבים בחיים החברתיים, הכלכליים, הפוליטיים והציבוריים. בסקר התגלו מספר הבדלים בעמדות הנשאלים היהודים והערבים, שנובעים בעיקר מהבדלי גישות ביחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני, וביחס לשר החוץ אביגדור ליברמן. הציבור הערבי מייחס לתהליך השלום חשיבות רבה יותר מאשר הציבור היהודי. הדבר מתבטא במיוחד בתשובות לשאלות על סדרי העדיפויות במדיניות-החוץ ועל הזיקה בין שיפור יחסי החוץ והתקדמות בתהליך השלום. סיום הכיבוש וחידוש תהליך השלום הוא בעל חשיבות גבוהה עבור האזרחים הערבים, עקב היותם חלק מהעם הפלסטיני. בנוסף, אני חושבת שסיום הסכסוך ישפיע לטובה על יחסי ערבים-יהודים ועל חיי היומיום בתוך מדינת ישראל. הממצאים בסקר מראים גם שהנשאלים הערבים תומכים בבירור במשא ומתן עם ממשלת האחדות הפלסטינית, ומייחסים חשיבות רבה יותר מאשר היהודים למדינות המזרח התיכון, ובעיקר למצרים ולרשות הפלסטינית.

יגאל פלמור, לשעבר דובר משרד החוץ:

הסקר מצביע על תחושות של חוסר בהירות, אי-ודאות ומבוכה בקרב הציבור, ומספר תשובות סותרות מעידות על כך: רוב הציבור סבור שהתקדמות בתהליך השלום תשפר את יחסי החוץ של ישראל ושרצוי לשאוף לשיתוף פעולה עם מדינות מתונות במזרח התיכון, אך מצד שני המדינות שהציבור מציין כחשובות ביותר לישראל הן ארצות הברית, רוסיה וגרמניה, בעוד הרשות הפלסטינית, ירדן ותורכיה נחשבות כחשובות על-ידי אחוז זניח בלבד מהנסקרים. בנוסף, קידום ההסברה הישראלית נתפס כיעד מרכזי, אך במקביל נרשמת אדישות כלפי ההסברה (הכושלת כשלעצמה) של האיחוד האירופי בנושא התמריץ האירופי לשלום. הסתירות והבלבול משקפים, קרוב לוודאי, העדר התייחסות עקבית, מקיפה ומנומקת למדיניות-חוץ מצד ההנהגה הפוליטית מימין ומשמאל. העיסוק הוא נקודתי ומזדמן, והתקשורת אינה ששה להרחיב ולהעמיק בנושאים אלה. נראה אפוא, כי לרוב הציבור קשה לגבש השקפה סדורה בתחום שבו הוא ממילא ממעט לקבל מידע ברור ומלא ממקורות הסמכות המוכרים.

ד"ר אלון ליאל, לשעבר מנכ"ל משרד החוץ:

הסקר מצביע על כך שהציבור הישראלי לא רואה באיראן בעיה קרדינלית לישראל וסבור שהסכסוך הישראלי-פלסטיני מסוכן יותר מאיראן. כמו כן, הניסיון של הפוליטיקאים הבכירים בישראל להציג את ישראל כשונה מאוד מהאזור ולמעשה כמדינה אירופית ולא מזרח תיכונית, נכשל - הציבור הישראלי לא משתכנע ורואה את המדינה כחלק בלתי נפרד מהמזרח התיכון.

פרופ' איתמר רבינוביץ', נשיא מכון ישראל ולשעבר שגריר ישראל בארה"ב:

קראתי בעניין רב את ממצאי הסקר האחרון שערך מכון מיתוים. יצאתי מעודד מן העובדה שדעת הקהל הישראלית מצטיירת בסקר זה כמוודעת הרבה יותר מכפי שמקובל להניח, וכמוטרדת מהנזק המהותי והתדמיתי שנגרם לישראל מהתמשכות הסטטוס קוו. יש כאן בסיס טוב לשינוי מדיניות אותו תוכל לחולל הנהגה שתבקש לחולל שינוי.

לפרטים נוספים:

מיתוים - המכון הישראלי למדיניות-חוץ אזרית

רח' תובל 11, רמת גן 5252226 | www.mitvim.org.il | info@mitvim.org.il

www.facebook.com/mitvim | www.twitter.com/mitvim